

РЕЦЕНЗИЯ

За докторската дисертация на тема : „**Програмиране на форматни телевизионни предавания в България (2001-2014)**” на Бойко Николаев Новев , редовен докторант в катедра „*Комуникация и аудиовизуална продукция*“ на ФЖМК на СУ “Св.Климент Охридски“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.5.*Обществени комуникации и информационни науки*, научна специалност: "*Журналистика- електронни медии*"

Научен ръководител: доц. д-р Теодора Петрова

Автор на рецензията: проф.д-р Маргарита Пешева, преподавател в катедра „*Медии и обществени комуникации*“, УНСС.

1. Актуалност на избраната тема за дисертация

В последното десетилетие форматните ТВ предавания се развива много бързо, тяхната територия стана широка и разнообразна. Риалити формати, музикални шоу програми, комедийни и развлекателни предавания- жанровото разнообразие на телевизионните формати е основно подчинено на развлечението на зрителя. Това отслаби образователната функция на традиционната телевизия, за сметка на телевизионното развлечение, което носи отмора и забавлява зрителя, но заедно с това донякъде го изолира от социалните процеси (и проблеми) на деня. Риалити форматните предавания силно комерсиализират класическата телевизия, но и създават по- големи възможности за разгръщане на продуцентския принцип за развитие на разнообразни ТВ продукции, особено при търговските ТВ програми.

В този смисъл, дисертационната тема действително е много актуална, тя позволява да се разгледат и анализират риалити

предаванията, които комерсиалните ТВ програми агресивно налагат в последните две десетилетия. Дисертационната тема е много добре формулирана, тя е конкретизирана в периода 2001-2014г., който обхваща второто десетилетие на прехода у нас, когато стартират първите комерсиални ТВ програми с национален обхват- **бТВ и Нова телевизия**.

Именно форматните предавания създават новата система на "риалити ТВ звезди", в която активна роля изпълняват довчера съвсем обикновени хора, без особени заслуги и специална биография. Острият завой на традиционната телевизия към разнообразни форматни предавания се оказва подходящо средство за борба с конкуренцията на стремително развиващия се дигитален свят на мрежата, който щедро предлага нови средства за публична и лична комуникация и развлечение. Темата на дисертацията е оригинална, защото е слабо разработена в българските медийни анализи.

Докторантът Бойко Новев систематизира и обобщава многобройни факти от развитието на форматните предавания- история на риалити предаванията в световен мащаб и у нас, основни видове и програмни особености, развитие на продуцентския принцип, създаване на продуцентски къщи и продуцентски организации, бъдеще на форматните предавания в дигиталната среда на мрежата.

Дисертацията е изградена предимно на фактологична основа- в текста се привеждат и систематизират многобройни факти, които се отнасят до развитието на жанра на риалити форматните предавания. Докторантът Бойко Новев изследва развитието на ТВ игри, риалити предаванията, развлекателните състезания, сериалите и ситкомите, които се разглеждат в контекста на световния и на българския медиен опит. Той изследва аудиторията и целевите групи на форматните предавания, основните предпоставки за техния успех или провал, динамиката на зрителския

интерес към тях, тяхното финансиране и роля на продуцентските къщи, развитие на продуктовото позициониране и др.

2. Структура и съдържание на дисертацията.

Дисертацията съдържа **167**стр. и се състои от **Увод, три глави, Заключение, Библиография и Приложения**. Библиографията съдържа **102** заглавия на български, английски и италиански език. В нея са представени законодателни и нормативни актове, онлайн източници и уеб сайтове, рейтинг данни от пийпълметрични агенции, публикации в пресата, законодателни и нормативни актове, телевизионна критика в сайтове и блогове, заглавия на периодичен и научен печат и социологически изследвания. **Приложенията** представят логата на някои най-популярни форматни предавания у нас и продуцентските им къщи.

Първа глава е общотеоретична, тя разглежда форматното предаване като същност и представя историята на риалити жанра в световен контекст. Докторантът правилно анализира понятията "продуцент" "форматно предаване" и неговите производни, "риалити шоу", "програмна схема" и др. Той дефинира видовете форматни предавания, ролята на продуцента за цялостната организация на риалити шоуто и подбора на неговите участници, спазването на правилата на ЗРТ и ЗАПСП, моделите на финансиране на форматните предавания, Пи Ар стратегиите за публичното оповестяване на риалити шоуто и превръщането на неговите участници- в риалити звезди и др. Докторантът показва професионални познания и компетентност по избраната тема, които са задължителни за една дисертация.

Втора глава е посветена на типовете форматни предавания. Тя също е теоретична и е посветена на риалити предаванията, излъчвани в българските ТВ програми след 2001г. до днес. Хронологично се разглежда

появата и развитието на риалити формати като "Стани богат" и "Биг брадър", а също и предаванията, които са техни предшественици - "Супершоу Невада" и "Риск печели, риск губи". Именно тези ранни предавания създават условия за появата на лицезните риалити формати, и донякъде подготвят ТВ аудитория за тях.

Докторантът правилно анализира влиянието на форматните предавания върху ТВ аудитория, което променя навиците на зрителя на гледане на телевизия. Той изследва причините за рекордните рейтинги на някои форматни предавания, които се основават на нарастващото желание на зрителя за нови и разнообразни ТВ развлечения. В дисертационния труд обстойно се анализира плавният преход от едни към други видове форматни предавания. Изследват се и спецификите на аудиторията на риалити предаванията, развитието на ТВ програмиране и мястото на форматните предавания в програмната схема.

Трета глава е посветена на продуцирането на телевизионните формати, продуцентските къщи и ролята на новите медии в усилването на публичността на риалити форматните предавания. Докторантът Бойко Новев обстойно разглежда основните продуцентски къщи у нас, които създават форматни предавания - SIA Advertising, Global Films, Old School Productions, Седем Осми, Супернопва медия, Телеман, No Frame Media, Media Pro Entertainment (bTV studios), Междинна станция, Paprika Latino. Той представя и сдруженията на продуцентите - Европейска асоциация на независимите телевизионни продуценти (СЕPI) и Българска Асоциация на телевизионните продуценти (АТП), тяхната дейност и основни цели.

Дисертационният труд включва всички задължителни елементи за такъв вид научно изследване - обект и предмет на изследването, научни цели и задачи, основни хипотези, методология и научни приноси. Като обща структура и съдържателен анализ, дисертационният труд напълно

отговаря на изискванията на *Закона за научните степени и звания*, той е написан с ясен език и стил, който показва, че докторантът има професионални познания по темата, притежава способност да систематизира емпирични факти и да формулира научни изводи и обобщения.

3. Научни приноси

Дисертацията е оригинално научно изследване, което, по моя преценка, съдържа няколко основни научни приноси:

Първият принос е изборът на интересна и актуална тема, която е слабо разработена в българското медиазнание. Проблемът за форматните предавания у нас има едва 15 години история, и тя съвпада със старта на комерсиалните ТВ програми с национален обхват. Свидетели сме на истински бум на ТВ игри, риалити форматите, сериалите и ситкомите, чието развитие изпревари научното им осмисляне. Дисертационният труд отчасти запълва създадения "вакуум" в медийната теория по този проблем. Докторантът Бойко Новев избира предимно феноменологичен подход, той анализира проблема като тръгва от общото (световният опит) към частното (българският опит) в развитието на форматните ТВ жанрове.

Вторият принос е избраната методология и подход към темата. Методологията е интегрална, в нея има елементи, взети от различни научни области- медиазнание; история на ТВ жанрове; медийна социология; медийно финансиране и маркетинг; дигитални медии и мрежова среда. Подходът към темата е феноменологичен, текстът се основава главно на фактите- история и развитие на този ТВ жанр в световната и родната ТВ практика. В този смисъл дисертацията е много полезна и необходима- в контекста на онази медийна грамотност, която бе

въведена в консолидираната "Директива за аудио-визуални медийни услуги от 2010г.

Третият принос е специалното внимание, което се отделя в дисертационния труд на развитието на продуцентския принцип у нас – създаване на продуцентски къщи и продуцентски организации, които защитават интересите на независимите продуценти, първи стъпки на дигиталните медии в областта на форматните предавания, което е "слудващият ден" на този жанр на огромния онлайн пазар.

4. Публикации по темата на дисертацията.

Докторантът Бойко Новев е представил две публикации по темата на дисертацията:

1.Новев, Бойко. (2015) *Принципи за успешно програмиране на ТВ формати*. XVII национална лятна школа по връзки с обществеността, департамент Масови комуникации. Годишник 2015, София: издателство НБУ Отговорен редактор: гл. ас. д-р Евелина Христова ISBN 978-954-535-956-9

2.Новев, Бойко.(2017) *Телевизионните формати в новите медии: предизвикателства и нови възможности*. Под печат в „Newmedia21”/2017 г.

Той представя и три научни публикации, които пряко не са свързани с неговата дисертация, но показват научната му активност:

1.Новев, Бойко. (2011) *Как да бъдем успешни при воденето на преговори*. списание "Бизнес секретар" , София, 03/2011. ISSN: 1310-9324

2.Новев, Бойко. (2011) *Анализ на речта на президента Джордж Буш след атаките от 11 септември*. Онлайн списание Реторика и комуникации, <http://rhetoric.bg/>, София, 01/2011

3.Новев, Бойко (2010) *Преводи на ораторски речи* (от английски на български език) Образци на съвременното красноречие. София: Семарш ISBN: 978-954-9590-06-7

Смятам, че представените научни публикации са достатъчни от гледище на законовите изисквания.

5. Препоръки и въпроси към докторанта по темата на дисертацията.

Имам следните въпроси към докторанта Бойко Новев:

1. Може ли да прогнозира как ще се развият в близко бъдеще форматни предавания от рода на "Биг Бродър" и "Като две капки вода" ? И дали многобройните музикални шоута няма да изместят в рейтинга класическите риалити формати?

2. Доколко е професионално допустимо стартирането на ТВ игра като "Стани богат" в ефира на обществената БНТ?

3. Дали приключенските риалити формати (от вида на Сървайвър) ще бъдат отново във фокуса на зрителското внимание?

6. Заключение

Представената докторска дисертация е оригинално научно изследване, което е първо по рода си в българските анализи, които се отнасят до развитието на ТВ жанрове в световен мащаб и у нас. Това научно изследване показва професионалните възможности на докторанта Бойко Новев, неговите теоретични знания на този важен проблем, но и познаването за разнообразните практики в развитието на форматните предавания в световен мащаб и у нас. Тази дисертация е ценна и необходима, защото разширява научните познания и опит в областта на форматните предавания, и е стъпка напред към онази медийна грамотност, от която всички все повече ще се нуждаем. Като изхождам от

всичко казано дотук, **напълно убедено препоръчвам** на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен "доктор" на Бойко Николаев Новев, докторант в катедра "Комуникация и аудиовизуална продукция" на СУ "Св.Климент Охридски", професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика и електронни медии).

София, 19 март 2018г.

Подпис:

проф. д-р Маргарита Пешева